

עטרת שלמה

קובץ עיונים ושיעורים

סדר מועד

מאת

הרב שלמה אנסבכר זצ"ל

המכון לרבני ישובים
קרית ארבע חברון
תשפ"ב

© כל הזכויות שמורות

מכון לרבני הישובים

קרית ארבע, חברון

ת.ד. 1613 קרית ארבע 9010000

טל' 02-9964722 פקס 02-9963253

www.rabanim.org

Email: marabanim@gmail.com

הגהה, ההדרה ועריכה לשונית:

הרב דביר שחר, הרב יהודה לזרוביץ והרב יהודה שטראוס

עיצוב כריכה: סטודיו ולדמן

עימוד: feige192@gmail.com

הדפסה: דפוס אורדע פרינט תעשיות בע"מ

מהדורה ראשונה

תשפ"ב 2022

הרב דוב ליאור
רב העיר
קרית ארבע היא חברון ת"ז

בס"ד, ז' מנחם-אב תשפ"ב

לכבוד
המכון לרבני יישובים
קרית ארבע

מכתב ברכה

הובא לפניי ספרו של הרב שלמה אנסבכר ז"ל ובו שיעורי עיון על מסכתות ביצה ופסחים. עברתי על חלק מהדברים ורחב לבי בראותי מלאכת אומן של הרב המחבר, שצלל במים עמוקים לבאר את סוגיות הגמרא על פי רש"י, תוספות ורמב"ם, בעיון רב החודר לעומק הסברות ובליבון הקושיות והתירושים על פי שיטות הראשונים והאחרונים.

בשיעורים אלו אנו רואים את כישרונו הגדול ואת רב חילו של הרב המחבר במלחמתה של תורה ובהבנת העניינים לפרטי פרטים, הנותנים לתלמידים מבט מקיף וכולל על הסוגיות.

ראוי האי גברא רבה שחיבורו יעלה על שולחנם של מלכים, מאן מלכי רבנן, הלנים בעומקה של הלכה. אין ספק שספר זה יביא תועלת רבה למגידי שיעורים בישיבות המלמדים לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, וכן ייתן הדרכה נכונה לתלמידים בדרך הלימוד.

יישר כוחם של הרבנים העוסקים בעריכת הספרים ובהפצת תורת אמת, שבזה מקרבים את קץ גאולתנו.

תודה מיוחדת למכון שלקח על עצמו להוציא ספר זה ולהפיץ את תורת הרב שלמה ז"ל בעולם הזה, ויהי רצון שיהיו שפתותיו דובכות בעולם האמת.

עלו והצליחו!

החותם לכבוד התורה ולומדיה,

וב ליאור

דוב ליאור

הקדמת בני המחבר

אמו"ר הרב שלמה אנסבכר זצ"ל נולד בשנת תש"ה, בשבת בה הגיע למצוות קראו בתורה בסדר "אם בחוקותיי תלכו" שעל זה פירש רש"י: "שתהיו עמלים בתורה". ציווי זה קיים הרב שלמה ז"ל במשך כל שנות חייו בדרכים שונות.

בצעירותו שקד על התורה בישיבת פוניבז', שם קנה את צורת הלימוד בעיון. לאחר מכן מסיבות שונות נאלץ לעזוב את ספסלי בית המדרש ויצא לשנים ארוכות של עמל כפיים. תקופה זו בעולם המעשה שבה חלם והתמיד בכיסופיו לחזור לעולמה של תורה, עולם "השכל הטהור" כלשונו, תרמה רבות הן לתורתו והן ליכולתו להקשיב, להבין ולייעץ לתלמידיו. ואכן בשנת תש"מ זכה להגשים את חלומו והחל ללמוד בישיבת "ניר קריית ארבע" ולאחר מספר שנים נתבקש לשמש בהוראה בישיבה.

הרב שלמה ז"ל התייגע מאוד על הכנת כל שיעור ושיעור, הוא התבטא פעם שיכולותיו בינוניות ולכן נדרש ממנו מעבר ליכולתו. הוא היה יושב ומתעמק בספרים עד השעות הקטנות של הלילה, ולמחרת היה מלבן את הדברים עם החברותא (אחד מתלמידיו) ולאחר שהשיעור היה מסודר במוחו היה מעלה אותו על הכתב ומעבירו לתלמידיו.

כך נהג במשך כ-20 שנה עד כ"ט בטבת ה'תשס"ג עת החזיר נשמתו לבוראו. קובץ שיעורים אלו שנתן אבא ז"ל בישיבה, פרי עמלו, מפעל חייו, מונח בזאת לפניכם.

תודתנו נתונה לראשי הישיבה, הרב אליעזר ולדמן זצ"ל והרב דב ליאור שליט"א, שאבא ז"ל זכה ללמוד ולהתגדל בתורה בצילם.

לרב יצחק רודריג ולצוות מכון לרבני ישובים בקרית ארבע חברון אשר השקיעו ועמלו על הוצאת קובץ זה לאור.

פתח דבר

בס"ד, אלול תשפ"ב

בשבח ובהודאה לבורא עולם אשר שם חלקינו מיושבי בית המדרש בעיר האבות קרית ארבע חברון.

לאחר שנים רבות של עמל בתורה, זוכים אנו להוציא לאור עולם את חידושיו על מסכתות הש"ס של ידידי הרה"ג שלמה אנסבכר זצ"ל.

כידוע הרב היה עמל, עמל רב בהכנת השיעורים בישיבת 'ניר' קרית ארבע וכתב את חידושיו על מחברת. לאחר פטירתו, משפחת הרב זצ"ל העבירה לידי את מחברותיו ע"מ שנוכל להוציא את חידושיו לאור עולם, וכך זכינו לעשות.

ברצוני להודות מאוד לרבני המכון: הרב דביר שחר שליט"א, הרב יהודה ליזרוביץ שליט"א והרב יהודה שטראוס שליט"א שעמלו עמל רב במשך שנים רבות להאדיר ולתקן את חידושי הרב ועשו חסד של אמת עם הנפטר.

כמו כן עלי להודות למשפחת הרב זצ"ל ובמיוחד לבנו משה שזכה למסייע סיוע רב בהוצאת כתבי אביו זצ"ל.

יה"ר שדברי תורה אלו שהרב כתב יהיה בכוחם ששפתותיו יהיו דובבים בקבר. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים אמן.

הרב יצחק רודריג

ראש המכון

תוכן העניינים

מסכת שבת

- ז פרק ראשון יציאות השבת _____
- ס פרק שלישי כירה _____
- קח פרק שביעי כלל גדול _____

מסכת פסחים

- קכא פרק שני כל שעה _____
- ריג פרק שלישי ואלו עוברין _____

מסכת ביצה

- רנז פרק ראשון ביצה שנולדה ביום טוב _____

מסכת יומא

- תב פרק שמיני יום הכיפורים _____

מסכת סוכה

- תנא פרק ראשון סוכה _____
- תקמז פרק שלישי לולב הגזול _____

שיטת הרמב"ם במושיט ובמכניס

כמו"כ נחלקו המפרשים בדעת הרמב"ם פי"ב ה"י לאיזה מושיט כוונתו דהויא תולדה. דמהרב המגיד משמע דזו הושטה של משנתנו שגופו ברשות זו וידו ברשות אחרת וכן פירש הפני יהושע¹⁶, ואילו הכסף משנה מביא בשם הרמ"ך שכוונת הרמב"ם על הושטת קרש ע"י שניים מרה"י לרה"י דרך רה"ר דזה פשיטא דהוי תולדה, משמע דהושטת משנתנו הויא אב.

וכן בהכנסה¹⁷ פסק הרמב"ם בהל' ח' דהויא אב כהוצאה וכן פירש שם הלחם משנה¹⁸, ודמיא לגמ' בדף ע"ג: דפירש רש"י שם¹⁹ דאיכא כמה מלאכות בשם אחד כגון זורע ונוטע וכו', מה שאין כן זומר דהויא תולדה²⁰, כזורק ומעביר הכא.

הנפק"מ ממחלוקת זו

נשאלת השאלה למאי נפקא מינא אי הויא אב או תולדה? והלא בין כך אינו חייב אלא אחת אם עשה שתיהן כגון הוציא והכניס בהעלם אחד, כזורע ונוטע, כיון דלא שייך לומר הכא דמלאכות מחלקות כיון שהווי משם אחד, וכן כתב שם רש"י להדיא ד"ה 'כולן מלאכה אחת הן', א"כ מה בין זומר לנוטע וכן בין זורק למכניס²¹?

תירוץ אחד יש לומר לפי תוס' ע"ג: (ד"ה משום זורע, וכן בב"ק ב. ד"ה ולר' אליעזר) דצריך להתרות משום האב, אם כן אי הכנסה הוי אב מספיק להתרותו משום ההכנסה גרידא.

16. על תוס' בדף ב. ד"ה שתיים שהן ארבע.

17. בהוצאת פרנקל המילה והכנסה אינה כתובה, ולפי זה אין ראייה דהויא אב.

18. עיי"ש, שיש להפך בדבריו.

19. ד"ה "כולן מלאכה אחת הן".

20. יש להעיר שלרמב"ם זומר הוי אב, וצריך לברר מה ההבדל בין זומר לזורק ומושיט.

21. יש ראשונים החולקים על הנחת יסוד זו של רש"י, מלבד תוספות שהרב מביא כתירוץ ולדוגמא הריטב"א כותב שעל זומר זורע יתחייב שניים.

תירוץ שני יש לומר על פי דברי התוצאות חיים (סימן ו') דהביא שם את דברי הרשב"א²² דמחלק בין הכנסה דעני שעומד ברה"ר ומושיט ידו לרה"י דהוי אב כיון דזהו דילפינן מקרשים שהעלו מקרקע לעגלה, מה שאין כן הכנסה דבעה"ב שמושיט ידו ריקנית לרה"ר ומחזירה מליאה, הויא תולדה כיון שזה לא היה במשכן, אלא ילפינן מסברא דמה לי אפוקי מה לי עיולי כדברי תוס' הכא ב'. (אף שמתוס' עצמו בדף מ"ט: שהבאנו לעיל משמע שההכנסה שהיתה במשכן הויא נמי תולדה) ולפי זה תירץ את קושיית רמב"ן על רב פפא ורב אשי בסוגיין שאומרים שהכנסה היא גם אב, מסתם סוגיא דהזורק (דף צ"ו:) דאמרינן התם דהכנסה הויא תולדה, אלא דהתם איירי בהכנסה דבעה"ב.

אך הקשה התוצאות חיים מגמ' לקמן דף צ"ז: "דת"ר מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע רבי מחייב וחכמים פוטרים. אמר רב יהודה אמר שמואל מחייב היה רבי שתיים אחת משום הוצאה ואחת משום הכנסה", ומקשה הגמ' למימרא דמחייב רבי אתולדה במקום אב וכו' ובפשטות תולדה דהתם היינו ההכנסה מרה"ר לרה"י, ואב היינו ההוצאה אח"כ שעובר מרה"י לרה"ר, אם כן קשה מהתם על הרשב"א כיון דהכנסה דהתם הוי דעני, כיון דהוא זרק מרה"ר, ובזה לכולי עלמא²³ הויא אב (אמנם לרמב"ן דפירש כן בדברי רב פפא ורב אשי יש לומר דסוגיא דהתם כרבא אך לרשב"א שפירש כך לכו"ע קשה). ועוד קשה דמשמע התם דאי הוי הכנסה אב הוי ניחא, ואמאי? הרי שתי אבות כגון קצר וקצר בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת אף לר' אליעזר דמחייב בתולדה במקום אב.

ותירץ דיש לומר דשאני שתי קצירות שלא חלוקין בשמותיהן, ממוציא ומכניס או זורע ונוטע דאף דהוי מאותה מלאכה (כרש"י ע"ג:) בכל זאת תלוי הדבר במחלוקת ר' אליעזר ורבנן, דלר' אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב, אם כן חזינן דהשמות מחלקות אף שהוא מאותה המלאכה, אם כן הוא הדין נמי בשני אבות מאותה מלאכה כגון זורע ונוטע, א"כ דייקא הגמ' שפיר מרבי כיון דמחייב בהכנסה דעני והוצאה לאחר מכן בהעלם אחד, אם כן על כרחך דסבר

22. בדף צ"ו: ד"ה הכי גרסינן.

23. ר"ל לכל האמוראים אליבא דהרשב"א. אך לפי תוס' הכנסה הויא תולדה בכל גווני.

כר' אליעזר לעניין חיוב תולדה במקום אב, דהא בהא תליא, אך אין הכי נמי דנידון דידן הוי שני אבות. וכעין זה סברי רבנן דאף דאם עשה אותה מלאכה ממש בשתי שבתות בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת, אבל אם נטע בשבת זו וזרע בשבת אחרת חייב שתיים, וכן נראה מהרמב"ם פ"ז משגגות ה"ח וכן פירש הלחם משנה שם. אם כן ר' אליעזר בשבת אחת כרבנן בשתי שבתות, וכן נראה מהגמ' בכריתות ט"ז.²⁴

אי נמי, לתרץ את הגמרא בצ"ז, יש לומר דהתם הוי תולדה לכולי עלמא כיון שפעולת ההכנסה אף שהיתה על ידי זה שעומד ברה"ר בכל זאת בזריקה איירי התם וזריקה הוי תולדה לכולי עלמא כדמוכח בכל התוספותים דלעיל, וכן בגמ' דף צ"ו: "מכדי זריקה תולדה דהוצאה הויא". אך אם כן נמי קשה מאי קאמרה הגמ' מחייב רבי אתולדה במקום אב? והלא ליכא הכא אב לגמרי, שהרי גם כשהחפץ מגיע מרה"י לרה"ר אח"כ הוי על ידי זריקתו א"כ הווי להו תרי תולדות דאותה מלאכה. ויש לומר גם כן על דרך שאמרנו קודם דאם מחייב רבי בשתי תולדות של אותו אב אם כן על כרחך סבר כר' אליעזר דמחייב נמי על תולדה במקום אב, וכיון שזהו מקור המחלוקת בין ר' אליעזר לרבנן נקט בכהאי גוונא, והעיקר שמשם מקשים על רבי דסבר 'ואלה הדברים' דאינו חייב אלא ל"ט חטאות לכל היותר באותה שבת, וכדפירש רש"י בכל העניין²⁵. ואדרבא ממקום קושייתנו על הרשב"א נראה סיוע לדבריו, דאי נימא דהכנסה דעני הוי תולדה גם כן, אם כן בזריקה מרה"ר לרה"י הוי תולדה דתולדה וזו מניין לנו דחייב? והא כהאי גוונא לא היה במשכן, ולדברי תוס' כאן מאי דלא הויא במשכן או דליכא סברא חזקה לדמות, לא אסירא במלאכת הוצאה שהיא מלאכה גרועה. ודווקא אם כן לרשב"א דסבר דהכנסה דעני הויא אב, אם זריקה דידה הוי חד תולדה ולכן מחייב רבי, וכן לרמב"ן יש לומר דגמ' דהתם היינו לפי רב פפא ורב אשי, אך לשאר מפרשים דסברי דכל הכנסה הויא תולדה וכתוס' מ"ט: מאי יש לומר?

24. עיין לקמן פרק שביעי שהבאנו את הגמרא, ושם נידון עניין זה בהרחבה.

25. צ"ז ע"ב ד"ה "דברים".